

رابطه مدیریت سود عملکرد جاری و عملکرد آتی با امنیت شغلی مدیر عامل

کیهان مهام^۱

صبح بک محمدی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۱/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۹/۱۸

چکیده

این پژوهش به بررسی رابطه مدیریت سود عملکرد جاری و عملکرد آتی با افزایش امنیت شغلی مدیر عامل در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. در این پژوهش مدیریت سود با استفاده از مدل تعدیل شده جونز اندازه‌گیری شده است. و دوره تصدی مدیر عامل از صورت‌های مالی شرکت‌ها استخراج شده است. جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. با استفاده از روش نمونه‌گیری حذفی، ۱۳۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب و برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون رگرسیون داده‌های ترکیبی استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین مدیریت سود و دوره تصدی مدیر عامل رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین مدیریت سود و عملکرد جاری و آتی شرکتها نیز رابطه معنی‌داری وجود دارد. در نتیجه فرضیه اصلی تحقیق یعنی وجود رابطه بین مدیریت سود با افزایش امنیت شغلی مدیر عامل را تایید می‌کند.

واژه‌های کلیدی: مدیریت سود، امنیت شغلی، تصدی، عملکرد جاری، عملکرد آتی.

۱- استادیار، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، نویسنده اصلی و مسئول مکاتبات. keyhan.maham@yahoo.com

۲- کارشناسی ارشد حسابداری، واحد تهران مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۱- مقدمه

در سه دهه گذشته، مدیریت سود موضوع تعداد قابل توجهی از پژوهش‌ها در زمینه حسابداری بوده است. یکی از مهمترین سوالاتی که مورد توجه پژوهشگران حوزه مدیریت سود قرار گرفته، رابطه بین امنیت شغلی و مدیریت سود است. این روزها بین پژوهشگران اتفاق نظری مبنی بر اینکه مدیران، سود را به منظور افزایش دوره مدت تصدی شان، مدیریت می‌کنند وجود دارد، از جمله فارنبرگ و تیرول (۱۹۹۵)، دی فوند و پارک (۱۹۹۷)، بویر و مولینا (۲۰۰۶)، احمد لبو و ژو (۲۰۰۱) و چارفدین و باوین^۱ (۲۰۱۲).

صورت سود و زیان به سبب اطلاعات مفیدی که درباره میزان سود آوری واحدهای تجاری ارائه می‌دهد برای استفاده کنندگان از اطلاعات مالی حائز اهمیت است. به عبارت دیگر، این صورت مالی دارای محتوای اطلاعاتی بوده و موجب سهولت تجزیه و تحلیل‌های لازم برای اخذ تصمیمات سرمایه‌گذاری خواهد شد. از اینرو، هرگونه ارائه گمراه‌کننده درباره عملکرد مالی واحد اقتصادی، می‌تواند آثار زیانباری را برای سرمایه‌گذاران در پی داشته و آنها را در اخذ تصمیمات اقتصادی مناسب، با مشکل مواجه سازد. اهمیتی که سود حسابداری برای استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی دارد، باعث شده است که مدیریت واحد تجاری توجه خاصی به مبلغ و نحوه تهیه و ارائه آن قائل شود. بنابراین همواره این نگرانی و مشکل وجود دارد که سود به عنوان یکی از مهمترین شاخص‌های عملکرد مالی شرکت‌ها، توسط مدیران که در تضاد منافع بالقوه با سهامداران عادی قرار دارند، با اهداف خاصی، مدیریت شده باشد (ربیعی ۱۳۹۰).

به خاطر جایگاه و اهمیت سود برای استفاده‌کنندگان صورتهای مالی، مدیران شرکت‌ها توجهی خاص به نحوه‌ی تهیه و گزارش رقم مذکور داشته و در مقابل رفتار و عکس‌العمل سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان در برابر سود گزارش شده، واکنش متقابلی از خود بروز داده‌اند. سرمایه‌گذاران تمایل به دریافت اطلاعات مربوط و قابل اتکا دارند تا از این اطلاعات در ارزیابی ارزش‌های مورد انتظار و ریسک‌های سرمایه‌گذاری بهره‌گیرند. به هر حال امکان ندارد که مدیران تمایل به افشا تمام اطلاعاتی که سرمایه‌گذاران خواستار آنها هستند داشته باشند. (اسکات^۲، ۲۰۰۳).

هدف اصلی این تحقیق، بررسی رابطه مدیریت سود و افزایش دوره تصدی (امنیت شغلی) مدیر عامل است. بیشتر تحقیقات انجام شده در باب موضوع مورد نظر در کشور‌های خارجی انجام گرفته است. بنابراین انگیزه اصلی محقق، یافتن رابطه مدیریت سود و امنیت شغلی مدیر عامل در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

به طور کلی درباره مدیریت سود تاکنون تحقیقات زیادی صورت گرفته است، اما درباره اینکه مدیریت سود عملکرد جاری و عملکرد آتی چه تاثیری بر امنیت شغلی مدیر عامل می‌گذارد، اطلاعات خیلی کمی در دست می‌باشد.

در واقع عمده تحقیقات انجام شده در زمینه ی مدیریت سود شامل: تاثیر مدیریت سود بر کیفیت سود، سودآوری شرکت ها و انگیزه های مدیریت بوده است در حالی که در تحقیق حاضر رابطه بین مدیریت سود و امنیت شغلی مدیر عامل مطرح می باشد.

۲ - چارچوب نظری و پیشینه پژوهش

در سال های اخیر، محققین متعددی به بررسی منشاء مدیریت سود در ادبیات حسابداری پرداخته و آن را به نویسندگان متعددی نسبت داده اند. اصطلاح مدیریت سود به تازگی به ادبیات مالی وارد شده است و در گذشته از اصطلاحاتی مانند هموارسازی سود که بیان کننده ی حالات خاص تر مدیریت سود است استفاده می شده است. کوشینگ^۲، داشر و مالکم^۴ ورود بحث هموارسازی سود به ادبیات حسابداری را به گوردون^۵، هورویتز و مایرز نسبت داده و وایت، گوردون را منشاء ورود فرضیه ی هموارسازی به ادبیات مالی می داند. ایمهاف^۶، رونن و سادان^۷، سنو، ایکل^۸ و داران^۹ نیز شناسایی هموارسازی سود را به هپ ورث^{۱۰} نسبت می دهند. بنابراین نویسندگان جدید، هموارسازی سود را موضوع جدیدی در نظر می گیرند که بعد از مقاله ی هپ ورث در سال ۱۹۵۳ در تحقیقات و مقالات حسابداری ظاهر شده است (هاشمی و صمدی، ۱۳۸۸).

در ادبیات حسابداری تعاریف گوناگونی از مدیریت سود ارائه شده است که به طور کلی می توان گفت مدیریت سود به :

مداخله هدفمند در فرایند گزارش گری مالی با توجه به محدودیت های اصول پذیرفته شده حسابداری برای بدست آوردن سطح مورد انتظار سود است (تیسنگ و همکاران؛ ۲۰۰۷). در این تحقیق برای محاسبه میزان مدیریت سود از مدل تعدیل شده جونز ۱۹۹۵ استفاده شده است.

در حسابداری، سه رویکرد برای تحقیقات مدیریت سود مطرح شده است که به طور خلاصه در زیر به آنها اشاره می شود (مک نیکلز^۱، ۲۰۰۰):

(۱) تحقیقات مدیریت سود که بر مبنای مجموع اقلام تعهدی است. اغلب این تحقیقات برای برآورد اقلام تعهدی از مدل جونز^۲ استفاده کرده اند.

(۲) تحقیقات سود که بر مبنای اقلام تعهدی خاص است (یک یا چند قلم از اقلام تعهدی را بررسی می کنند).

(۳) تحقیقات مدیریت سود که بر مبنای توزیع سودها بعد از مدیریت شدن است.

گوردون و همکاران (۱۹۶۶) در توضیح انگیزه مدیریت سود چنین بیان داشته اند:

(۱) معیار مدیران برای گزینش از میان روش های گوناگون حسابداری، حداکثر نمودن مطلوبیت یا رفاه مدیریت است.

۲) مطلوبیت یا رفاه مدیران به رضایت سهامداران از عملکرد شرکت بستگی دارد. با فرض ثبات سایر عوامل، هر قدر سهامداران رضایت بیشتری داشته باشند، امنیت شغلی، مقام و حقوق و مزایای مدیران بیشتر خواهد بود.

۳) مطلوبیت یا رفاه مدیران تابعی از امنیت شغلی، میزان حقوق و مزایا و رشد آن، نرخ رشد شرکت است.

۴) رضایت سهامداران به ثبات نرخ رشد شرکت بستگی دارد.

مطالعات گذشته نشان می دهند که مدیران به دلیل انگیزه‌های مدیریتی (از جمله امنیت شغلی، صرف سهام، شهرت و ...)، تمایلی به گزارش کاهش سود فصلی و یا زیان ندارند و ترجیح می دهند که از گزارش کاهش سود اجتناب کنند (فان و همکاران، ۲۰۱۰). بنابراین همواره این نگرانی و مشکل وجود دارد، در فضولی که مدیران با عملکرد واقعی خود قادر نیستند به شاخص های مورد نظر دست یابند، آنها با اقدامات فرصت طلبانه خود (استفاده از اقلام تعهدی اختیاری، تغییر طبقه بندی هزینه‌های عملیاتی به هزینه‌های غیرعملیاتی و ..) سود عملیاتی را به سمت دلخواه هدایت نمایند.

زیمرمن و واتس^۳ (۱۹۸۶)، عنوان می کنند که ارقام و اعداد و اطلاعات حسابداری در تضاد منافع موجود بین مدیران و سهامداران، نقش مهمی ایفا می کنند. در حقیقت، این اطلاعات می توانند نقش تشدیدکننده یا تعدیل کننده‌ای در این مقوله داشته باشند. اگر شرکتها عملکرد ضعیفی از لحاظ سود گزارش شده داشته باشند و قیمت سهام آنها سقوط کند، خطرات جدی، امنیت شغلی مدیریت را تهدید می کند و در نهایت ممکن است سهامداران بخواهند ترکیب هیئت مدیره و مدیریت اجرایی را تغییر دهند.

با فرض پذیرش توضیحات یاد شده، می توان چنین نتیجه گرفت که مدیران، سود سالانه را بمنظور حفظ موقعیتشان مدیریت می کنند. برای مثال ویزیچ (۱۹۸۸) به این نتیجه رسید که تغییر هیأت مدیره بیشتر در سالهایی صورت می گیرد که سود حسابداری کمتر از سال گذشته بوده است. بنابراین، ممکن است زمانی که سود شرکت بیش از حد انتظار است مدیران با دستکاری، آن را کاهش دهند تا سال آینده با کاهش نسبی سود روبرو نشوند و یا زمانی که سود کمتر از گذشته است با دستکاری، آن را افزایش دهند تا امنیت شغلی خود را تضمین کنند.

موضوع این تحقیق بررسی رابطه مدیریت سود و امنیت شغلی مدیر عامل در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. درباره مدیریت سود تاکنون تحقیقات زیادی صورت گرفته است، اما سوال اصلی تحقیق حاضر این است که آیا مدیریت سود بر امنیت شغلی مدیران عامل شرکتهای بورسی ایران تاثیر معنی داری داشته است یا خیر؟

حاجیوند (۱۳۷۵) پژوهشی را با عنوان «انگیزه های مدیریت در هموارسازی سود گزارش شده» انجام داد، نتایج تحقیق او نشان داد که یکی از انگیزه های مدیریت از هموارسازی گزارش شده، افزایش منافع شخصی مدیریت است. و منافع شخص مدیریت شامل افزایش نرخ رشد، درآمد مدیر، امنیت شغلی،

برخورداری از منزلت اجتماعی و معروف شدن مدیر به عنوان شخص لایق و کارآمد است. مدیریت با تغییراتی که در اقلام مندرج در صورت های مالی انجام می دهد، به دنبال این اهداف است. کاشانی پور و یعقوبی (۱۳۸۵) بررسی «رابطه ی میان امنیت شغلی (امنیت در بازار تولید) و مدیریت سود» را مدنظر قرار دادند. مطالعه ی آنها به این نتیجه رسید که رقابت بیشتر و تولید کالاهای با دوام، موجبات هموارسازی بیشتر سود را فراهم می آورد و مدیران کشور سعی می کنند تا سود دوره ی جاری (و نه سود دوره های آتی) را مطلوب نشان دهند.

پورحیدری و افلاطونی (۱۳۸۵) با انجام تحقیقی تحت عنوان «بررسی انگیزه های هموارسازی سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» به این نتیجه رسیدند که هموارسازی سود با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری، توسط مدیران شرکت های ایرانی انجام می گیرد و مالیات بر درآمد در فعالیت های عملیاتی، محرک اصلی برای هموار نمودن سود با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری است.

مدرس و همکاران (۱۳۸۸) به بررسی انگیزه های مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (مورد صنایع نفتی، شیمیایی و فلزی) پرداختند. به همین منظور با استفاده از مدل تعدیل شده جونز، اقلام تعهدی اختیاری را به عنوان معیاری برای تشخیص مدیریت سود بین سال های ۱۳۸۱-۱۳۸۶ محاسبه نمود نتایج حاصل نشان می دهد اندازه شرکت و قراردادهای بدهی محرکی برای مدیریت سود در شرکت های هر دو گروه صنعت مورد بررسی می باشد.

گادفری و همکاران (۲۰۰۳) به بررسی مدیریت سود بر اساس نمودار های ارائه شده توسط مدیران با عنوان مدیریت تأثیر گذار در گزارشگری مالی، در یک نمونه ۶۳ تایی از شرکتهای بورس استرالیا (از سال ۱۹۹۲ الی ۱۹۹۸) که دارای تغییر مدیرعامل بوده اند؛ پرداخته اند. آنها علاوه بر تایید نتایج محققان پیشین از قبیل پورشو (۱۹۹۳) که چارچوب مدیریت سود در دوره بعد از تغییر مدیران اجرایی را مطرح نموده بود؛ به انگیزه های مدیران جهت متهورانه ساختن گزارشات مالی در غالب نمودار ها نیز پرداختند. پژوهش همزمان مدیریت سود و مدیریت تأثیر گذار در دوران تغییر مدیریت، مدیریت سود را بنحو مطلوب تری روشن می ساخت. با توجه به یافته های آنها، مدیریت منفی سود و گزارشگری نامطلوب به وسیله متغیر های اصلی مالی، درست بر اساس پیش بینی های آنان؛ در سال تغییر رخ داده بود. همچنین بر اساس ادعا های آنها، شواهدی از گزارشگری مطلوب در سال بعد از تغییر، بدست آمده بود.

مارد و مارست^۱ (۲۰۰۸) در بررسی یک نمونه ۵۲ تایی از شرکت های فرانسوی که دارای تغییر مدیرعامل بوده اند، پژوهشی را از سال ۲۰۰۰ الی ۲۰۰۵ انجام داده اند. آنها ماهیت انتخاب های حسابداری انجام گرفته توسط مدیران سابق و مدیران جدید را مورد بررسی قرار دادند. مطالعه آنها از اقلام تعهدی اختیاری نشان داد که مدیریت سود مثبت (افزایشی)، در دو سال قبل از تغییر انجام گرفته است.

انگ (۲۰۰۹) در پایان نامه خود به بررسی مدیریت سود در دوره های تغییر مدیر عامل در شرکتهای هلندی پرداخت. برای این منظور با انتخاب ۶۵ شرکت از سال ۲۰۰۳ الی ۲۰۰۷ و تفکیک فرآیند تغییر بصورت عادی و غیر عادی، پیش بینی نمود که در موارد تغییر عادی در سال های قبل و سال تغییر،

مدیریت سود انجام نمی‌گیرد و در سال بعد از تغییر، مدیریت مثبت سود انجام می‌شود. همچنین پیش بینی کرد که در موارد تغییر غیر عادی، مدیریت مثبت سود در سال قبل از تغییر، مدیریت منفی در سال تغییر و مدیریت مثبت سود در سال بعد از تغییر انجام می‌شود.

ویلسون و وانگ^۲ (۲۰۰۹) به بررسی مدیریت سود بعد از تغییر مدیران عامل (با در نظر گرفتن تأثیرانتصاب رئیس هیأت مدیره و مدیر مالی) در شرکتهای استرالیایی از سال ۱۹۹۹ لغایت ۲۰۰۷ پرداختند. آنها ارتباط بین اقلام تعهدی اختیاری و انتصاب مدیران عامل جدید را مورد آزمون قرار دادند. یافته‌های آنان ارتباط معنی داری بین مدیریت سود و انتصاب مدیران جدید در سال تغییر و یک سال بعد از تغییر را هویدا نساخت؛ لیکن در موارد تغییر همزمان مدیر عامل و رئیس هیأت مدیره، مدیریت منفی سود به طور معناداری در سال تغییر گزارش شد. شواهدی از مدیریت سود در اولین سال بعد از تغییر گزارش نشد و ارتباط معناداری بین تغییر همزمان مدیر عامل و مدیر مالی با اقلام تعهدی اختیاری بدست نیامد.

چارفدین و باوین (۲۰۱۲) تحقیقی با عنوان مدیریت سود و امنیت شغلی مدیر عامل انجام دادند. در این تحقیق رابطه بین مدیریت سود و دوره تصدی مدیر عامل در ۲۷۱ شرکت آمریکایی در طی ۱۱ سال مورد بررسی قرار گرفته است. علاوه بر این، برای ارزیابی مدیریت سود بر امنیت شغلی و به ویژه، دوره تصدی مدیر عامل، برخی از ویژگی‌های مدیر عامل نظیر سن و دوره تصدی، آزمون شده است. نتایج و یافته‌های به دست آمده توسط آنان تایید کننده رابطه مدیریت سود با افزایش دوره تصدی مدیر عامل است.

۳- فرضیات تحقیق

با توجه به توضیحات ارائه شده، مدیران انگیزه‌های مختلفی برای دستکاری سود دارند که برای این کار به ابزارهای مختلفی روی می‌آورند که به کارگیری هر یک از این ابزارها شرایط و موقعیت خاص خود را می‌طلبد. که در یک طبقه بندی کلی می‌توان آنها را به روش‌های الف) مدیریت سود واقعی و ب) مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی تقسیم کرد که هر یک از این روش‌ها محدودیت‌های عمده‌ای به همراه دارند. در بطن دو روش فوق نوع جدیدی از انگیزه مدیریت سود معرفی گردید که اخیراً مورد توجه محققان قرار گرفته است که این نوع جدید مدیریت سود، توسط مدیر عامل با انگیزه امنیت شغلی خود صورت می‌گیرد. پژوهش حاضر به دنبال پاسخی به این سوال است که آیا در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مدیرعامل به منظور افزایش امنیت شغلیش، مدیریت سود انجام می‌دهد؟ به منظور پاسخ به سوال مذکور فرضیه‌های زیر تدوین شده‌اند:

این تحقیق دارای دو فرضیه مقدماتی و یک فرضیه اصلی می‌باشد که برای پاسخگویی به فرضیه اصلی، ابتدا دو فرضیه ی مقدماتی مطرح می‌شود. آزمون دو فرضیه مقدماتی گامی ضروری برای نتیجه گیری فرضیه اصلی است. بدین لحاظ، فرضیات به شرح ذیل می‌باشند:

فرضیه اصلی: مدیر عامل به منظور افزایش امنیت شغلی، عملکرد جاری و آتی را مدیریت می‌کند.

فرضیه های فرعی

فرضیه فرعی اول: اگر عملکرد جاری ضعیف و عملکرد آتی خوب (قوی) باشد، مدیر عامل به منظور افزایش امنیت شغلی انگیزه پیدا می کند سودهای آتی را برای تقویت سود جاری کاهش دهد.

فرضیه فرعی دوم: اگر عملکرد جاری خوب (قوی) و عملکرد آتی ضعیف باشد، مدیر عامل به منظور افزایش امنیت شغلی انگیزه پیدا می کند سود جاری را برای تقویت سودهای آتی کاهش دهد.

۴- روش تحقیق

روش تحقیق حاضر با توجه به نوع تحقیق از تحقیقات نیمه تجربی یا شبه آزمایشی بوده و از نظر روش تحقیق در زمره تحقیقات میدانی و از نوع پس رویدادی بر مبنای اطلاعات گذشته و داده های مشاهده شده است. روش تحقیق متکی به روش همبستگی است. این تحقیق مبتنی بر ارقام و اطلاعات واقعی بازار سهام و صورت های مالی شرکتها است. در این تحقیق با استفاده از اطلاعات صورت های مالی شرکت های نمونه و اخذ اطلاعات مربوط به مدیریت سود و امنیت شغلی مدیر عامل با استفاده از امکانات نرم افزاری بانکهای اطلاعاتی و صفحات گسترده اقدام به ایجاد انباره های اطلاعاتی مورد نیاز و انجام محاسبات مربوط کرده و در نهایت به کمک نرم افزارهای SPSS و Eviews، تجزیه و تحلیل لازم روی داده ها به عمل می آید.

۵- مدل تحقیق

در این تحقیق برای آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شده است. روش آماری مورد استفاده در این تحقیق روش داده های ترکیبی می باشد. در ادامه ابتدا روش داده های ترکیبی و آزمونهای مربوط به آن تشریح می گردد. سپس آزمون های مربوط به معنی دار بودن کل مدل و معنی دار بودن متغیرهای مستقل توضیح داده می شود. در آخر نیز پس از تشریح آزمون های مربوط به مفروضات رگرسیون کلاسیک، نحوه تصمیم گیری در مورد رد یا پذیرش فرضیه های تحقیق بیان می گردد. مدل اصلی تحقیق جهت آزمون فرضیه ها به پیروی از تحقیق چارفدین و باوینین^۱ (۲۰۱۲) به صورت رابطه ۱ می باشد:

(۱)

$$DiscAccruals_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 DiscAccruals_{i,t-1} + \alpha_2 Age + \alpha_3 Tenure_{i,t} + \alpha_4 Lev_{i,t} + \alpha_5 Size_{i,t} + \alpha_6 Current.Perf_{i,t} + \alpha_7 Future.Perf_{i,t} + \alpha_8 (Current.Perf_{i,t}) * (Future.Perf_{i,t}) + \epsilon_{i,t}$$

در این مدل:

$DiscAccruals_{i,t}$: جمع اقلام تعهدی اختیاری شرکت i در سال t (نماینده مدیریت سود).

$DiscAccruals_{i,t-1}$: جمع اقلام تعهدی اختیاری شرکت i در سال $t-1$.

$Age_{i,t}$: سن شرکت i در سال t .

- $Tenure_{i,t}$: دوره تصدی مدیر عامل در این سمت برای شرکت i در سال t .
- $Size_{i,t}$: اندازه شرکت i در سال t .
- $Lev_{i,t}$: نسبت اهرم مالی شرکت i در سال t .
- $Current.Perf_{i,t}$: عملکرد جاری شرکت i در سال t .
- $Future.Perf_{i,t}$: عملکرد آتی شرکت i در سال t .

۶- متغیرهای تحقیق

متغیرهای این تحقیق را ۸ متغیر شامل اقلام تعهدی اختیاری سال جاری (متغیر وابسته تحقیق)، عملکرد جاری شرکت، عملکرد آتی شرکت، دوره تصدی مدیرعامل (متغیرهای مستقل)، اندازه شرکت، نسبت اهرم مالی، عمر شرکت و اقلام تعهدی اختیاری سال گذشته شرکت (متغیرهای کنترلی) تشکیل می دهد. در ادامه نحوه محاسبه هر یک از این متغیرها تشریح می شود.

۶-۱- متغیر وابسته تحقیق

اقلام تعهدی اختیاری ($DiscAccruals_{i,t}$)

در این تحقیق اقلام تعهدی اختیاری ($DAACC$) با استفاده از مدل تعدیل شده جونز بصورت رابطه ۲ مورد محاسبه قرار خواهد گرفت:

$$\frac{TA_t}{A_{t-1}} = \lambda_1 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + \lambda_2 \left(\frac{\Delta REV_t - \Delta AR_t}{A_{t-1}} \right) + \lambda_3 \left(\frac{PPE_t}{A_{t-1}} \right) + \varepsilon_t \quad (2)$$

که در آن:

TA_t = مجموع اقلام تعهدی در پایان سال t که از تفاوت سود خالص قبل از اقلام غیرمترقبه و جریانات نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی محاسبه می گردد.
 A_{t-1} = کل دارایی های در ابتدای سال t .

ΔREV_t = تغییر در خالص درآمد بین سال $t-1$ و سال t

ΔAR_t = تغییر در حساب های دریافتی بین سال $t-1$ و سال t

PPE_t = میزان خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات برای شرکت i در پایان سال t .

پس از تخمین پارامترهای مدل فوق (λ_1 ، λ_2 و λ_3) از طریق روش رگرسیون داده های ترکیبی، اقلام تعهدی اختیاری ($DiscAccruals_{i,t}$) برای هر شرکت در هر سال بصورت رابطه ۳ محاسبه می شود:

$$DiscAccruals_t = \frac{TA_t}{A_{t-1}} - \left[\hat{\lambda}_1 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + \hat{\lambda}_2 \left(\frac{\Delta REV_t - \Delta AR_t}{A_{t-1}} \right) + \hat{\lambda}_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_t} \right) \right] \quad (3)$$

۶-۲- متغیرهای مستقل تحقیق

عملکرد جاری شرکت ($Current.Perf_{i,t}$)

در این تحقیق برای اندازه گیری عملکرد جاری شرکت از رابطه زیر بهره گرفته خواهد شد:
میانگین سود خالص سال جاری شرکت های نمونه - سود سال جاری مدیریت نشده شرکت = عملکرد سال جاری شرکت

سود جاری مدیریت نشده شرکت نیز از رابطه زیر قابل محاسبه می باشد»

اقلام تعهدی اختیاری سال جاری - سود خالص سال جاری = سود سال جاری مدیریت نشده

عملکرد جاری خوب (قوی): طبق تحقیق عملکرد جاری زمانی خوب (قوی) است که سود جاری مدیریت نشده شرکت بیشتر از میانگین سود سال جاری شرکت های نمونه باشد و بالعکس.

عملکرد آتی شرکت ($Future.Perf_{i,t}$)

در این تحقیق برای اندازه گیری عملکرد آتی شرکت از رابطه زیر بهره گرفته خواهد شد:
میانگین سود خالص سال آتی شرکت های نمونه - سود سال آتی مدیریت نشده شرکت = عملکرد سال آتی شرکت

سود جاری مدیریت نشده شرکت نیز از رابطه زیر قابل محاسبه می باشد»

اقلام تعهدی اختیاری سال آتی - سود خالص سال آتی = سود سال آتی مدیریت نشده

عملکرد آتی خوب (قوی): طبق تحقیق عملکرد آتی زمانی خوب (قوی) است که سود آتی مدیریت نشده شرکت بیشتر از میانگین سود سال جاری شرکت های نمونه باشد و بالعکس.

دوره تصدی مدیرعامل ($Tenure_{i,t}$)

دوره تصدی مدیرعامل برابر با تعداد سالهایی است که یک مدیرعامل در یک شرکت سمت مدیر عاملی را احراز کرده است. در این تحقیق سال ۱۳۸۴ به عنوان سال (پایه) تلقی می شود و شمارش دوره تصدی برای تمام شرکت ها در این سال برابر با ۱ می باشد. اگر مدیرعامل در سال بعد تغییر نکند، این شمارش به ۲ افزایش می یابد و در سال سوم به ۳ و همچنین برای سال های بعد. اما اگر مدیرعامل تغییر بکند این شمارش به ۱ بر خواهد گشت. در پژوهش حاضر این متغیر با توجه به اینکه موازی ترین حالت را با امنیت شغلی داشته و همچنین با توجه به داده های موجود در سازمان بورس در رابطه با مدت تصدی مدیران شرکت، به عنوان معیاری برای امنیت شغلی مدیر عامل در نظر گرفته شده است.

۳-۶- متغیرهای کنترلی تحقیق:

اندازه شرکت ($Size_{i,t}$)

در این تحقیق اندازه شرکت از طریق لگاریتم طبیعی ارزش دفتری جمع کل دارایی های شرکت اندازه گیری خواهد شد.

نسبت اهرم مالی ($Lev_{i,t}$)

در ادبیات مالی نسبت کل بدهی به کل دارایی ها بیانگر ساختار سرمایه شرکت بوده و از آن تحت عنوان اهرم مالی یاد می شود. در این تحقیق به منظور کنترل اثر ساختار سرمایه بر ارقام تعهدی اختیاری شرکت ها، این نسبت وارد مدل های تحقیق شده است و با استفاده از رابطه ۴ قابل محاسبه می باشد.

$$Lev_{i,t} = \frac{TotalDebit_{i,t}}{TotalAsset_{i,t}} \quad (4)$$

در این رابطه داریم:

$Lev_{i,t}$ = نسبت بدهی شرکت i در سال t ،

$TotalDebit_{i,t}$ = جمع کل بدهی های شرکت i در پایان سال t قابل استخراج از ترازنامه،

$TotalAsset_{i,t}$ = جمع کل دارایی های شرکت i در پایان سال t قابل استخراج از ترازنامه.

عمر شرکت ($AGE_{i,t}$)

در این مطالعه عمر شرکت با استفاده از لگاریتم طبیعی تعداد سال های فعالیت شرکت از تاریخ تأسیس آن اندازه گیری می شود.

ارقام تعهدی اختیاری سال گذشته ($DiscAccruals_{i,t-1}$)

همانطور که اشاره شد ارقام تعهدی اختیاری از طریق رابطه جونز محاسبه خواهد شد و نحوه محاسبه آن در رابطه (۲-۵) بیان شده است.

۷- جامعه آماری و نمونه آماری

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس تهران می باشد، که از ابتدای سال ۱۳۸۶ لغایت ۱۳۹۰ در بورس فعال بوده اند.

نمونه آماری عبارت است از تعداد محدودی از آحاد جامعه آماری که بیان کننده ویژگی های اصلی جامعه باشد (آذر و مؤمنی، ۱۳۸۹، ص ۵). در این تحقیق برای این که نمونه آماری یک نماینده مناسب از جامعه آماری مورد نظر باشد، از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور ۶ معیار در

جدول زیر در نظر گرفته شده و در صورتی که شرکتی کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده و مابقی حذف می شوند.

روند انتخاب نمونه

۴۶۶	تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در پایان سال ۱۳۹۰
(۱۱۶)	معیارها: تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۸۵-۹۰ در بورس فعال نبوده اند
(۳۴)	تعداد شرکت هایی بعد از سال ۸۵ در بورس پذیرفته شده اند
(۷۳)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۸۵-۹۰ تغییر سال مالی داده و یا سال مالی آن منتهی به پایان اسفند نمی باشد
(۳۶)	تعداد شرکت هایی که در گروه صنعت بانکی و مؤسسات مالی، سرمایه گذاری و هلدینگ بوده اند
(۷۳)	تعداد شرکت هایی که سهام آن ها در قلمرو زمانی ۸۵-۹۰ بیش از ۶ ماه معامله نشده است.
-	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۸۵-۹۰ اطلاعات مورد نظر آن ها در دسترس نمی باشد
۱۳۴	تعداد شرکت های نمونه

۸- روش جمع آوری اطلاعات

مبانی نظری تحقیق از مقالات و مجلات فارسی و انگلیسی تخصصی و همچنین کتب مربوط به موضوع تحقیق جمع آوری شده است. با بررسی صورت های مالی منتشر شده شرکت ها و اطلاعات موجود در سایت سازمان بورس و از محل گزارش های مالی شرکت ها، اطلاعات مورد نیاز برای آزمون فرضیه ها گردآوری گردیده است. به منظور جمع آوری سایر داده های مورد نیاز مطالعه از بسته های نرم افزاری ره آورد نوین و تدبیر پرداز استفاده شده است.

۹- یافته های تحقیق

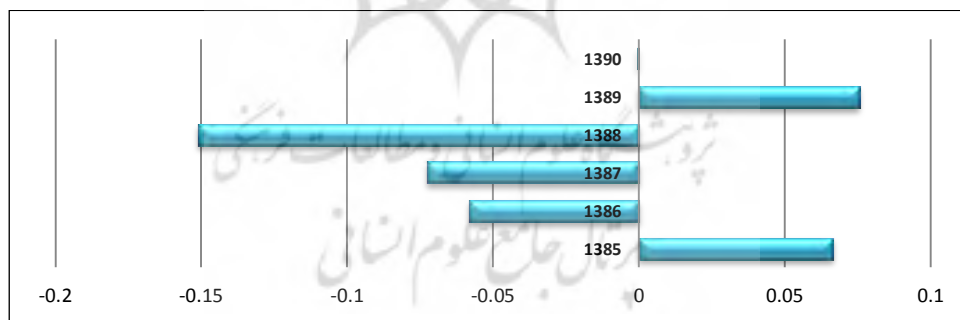
در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از شاخص های مرکزی همچون میانگین و شاخص های پراکندگی انحراف معیار، چولگی و کشیدگی انجام پذیرفته است. خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق پس از غربالگری و حذف داده های پرت به کمک نرم افزار SPSS در جدول ۱ ارائه شده است.

با توجه به جدول ۱، متوسط ارقام تعهدی اختیاری سال جاری شرکت های نمونه که با استفاده از مدل جونز اندازه گیری شده است منفی بوده و برابر با ۰/۰۲۷۹- است. کمترین و بیشترین میزان این متغیر نیز به ترتیب برابر با ۲/۱۷۱۴- و ۲/۲۲۷۵ می باشد. نمودار ۱ روند سالانه ارقام تعهدی اختیاری شرکت های نمونه را طی بازه زمانی تحقیق به تصویر کشیده است.

جدول ۱ - آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	چولگی	کشیدگی
اقلام تعهدی اختیاری سال جاری (DiscAccruals _t)	۶۷۰	-۰/۰۲۷۹	۰/۹۰۰۲	-۲/۱۷۱۴	۲/۲۲۷۵	-۰/۰۹۷	۲/۲۸۷
اقلام تعهدی اختیاری سال گذشته (DiscAccruals _{t-1})	۶۷۰	-۰/۰۱۴۹	۰/۹۳۶۵	-۲/۱۷۱۴	۲/۲۲۷۵	-۰/۰۶۵	۲/۲۰۸
عملکرد جاری شرکت (Current.Perf)	۶۶۷	-۰/۶۸۵۱	۱/۱۳۲۳	-۱۰/۹۵۲	۰/۷۹۳۱	-۳/۷۹۸	۲۵/۹۵۳
عملکرد آتی شرکت (Future.Perf)	۶۶۷	-۰/۶۴۸۸	۱/۰۸۹۱	-۱۰/۹۵۲	۰/۵۷۴۱	-۴/۱۶۱	۳۰/۲۵۸
دوره تصدی مدیرعامل (Tenure)	۶۷۰	۲/۵۴۳۷	۱/۳۹۶۱	۱	۶	۰/۸۸۵	۲/۹۵۰
اندازه شرکت (Size)	۶۷۰	۱۳/۴۳۸	۱/۳۴۸۶	۹/۸۲۱۴	۱۸/۳۲۱۱	۰/۶۴۴	۳/۸۵۷
نسبت اهرم مالی (Lev)	۶۶۹	۰/۶۰۶۸	۰/۱۸۴۴	۰/۰۹۶۴	۱/۴۲۱۲	۰/۱۲۱	۳/۷۶۰
عمر شرکت (Age)	۶۷۰	۳/۳۹۳۳	۰/۴۷۷۲	۱/۹۴۵۹	۴/۰۷۷۵	-۰/۷۴۲	۲/۶۱۳

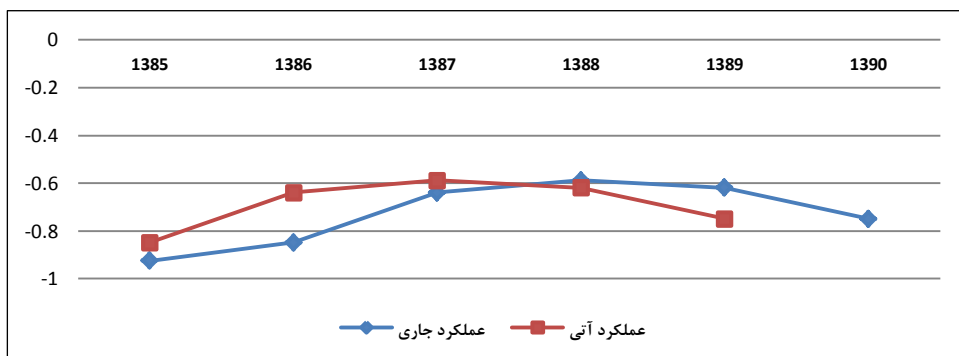
منبع: یافته های پژوهشگر

نمودار ۱ - روند اقلام تعهدی اختیاری شرکت های نمونه طی سال های ۱۳۸۵ - ۱۳۹۰

منبع: یافته های پژوهشگر

متوسط عملکرد جاری و عملکرد آتی شرکت های نمونه نیز منفی بوده و به ترتیب برابر با $-۰/۶۸۵۱$ و $-۰/۶۴۸۸$ می باشد. در نمودار ۲ روند سالانه این متغیر نیز ارائه شده است.

نمودار ۲ - روند عملکرد جاری و عملکرد آتی شرکت های نمونه طی سال های ۱۳۸۵ - ۱۳۹۰

منبع: یافته های پژوهشگر

نگاره ۱ اقلام تعهدی اختیاری را بر اساس عملکرد جاری و آتی شرکتها نمایش می دهد و به شرح جدول ۲ تحلیل می گردد.

جدول ۲ - اقلام تعهدی اختیاری بر اساس عملکرد جاری و آتی

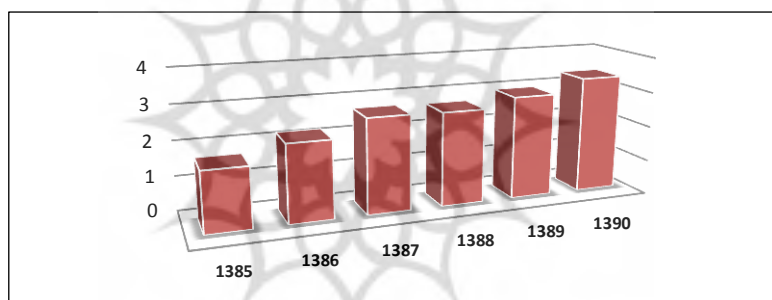
عملکرد جاری		مقادیر	عملکرد آتی
ضعیف	خوب		
۰/۰۶۰۹	۰/۰۶۹	میانگین	خوب
۱/۲۱۸	۰/۸۳۳	انحراف معیار	
۳۱	۶۷	تعداد مشاهدات	
-۰/۰۴۱	-۰/۵۳۴	میانگین	ضعیف
۰/۸۴۷	۱/۱۲۴	انحراف معیار	
۵۳۴	۳۸	تعداد مشاهدات	

منبع: یافته های پژوهشگر

اولین ستون از سطر اول جدول فوق نشان دهنده سطح اقلام تعهدی در حالتی می باشد که در آن هم عملکرد جاری و هم عملکرد آتی شرکت ها خوب بوده است. در چنین شرکت هایی ریسک اخراج از کار برای مدیریت متصور نیست. در دومین ستون از سطر اول، وضعیت اقلام تعهدی اختیاری شرکت هایی که دارای عملکرد جاری ضعیف و عملکرد آتی بوده اند نشان داده شده است. نتایج بدست آمده برای این شرکت ها حاکی از این است که مدیریت سودآوری سال جاری را از طریق کاهش سود آتی، افزایش داده است بطوری که میانگین اقلام تعهدی اختیاری برای این شرکت ها مثبت بوده (۰/۰۶۰۹) و بیشتر از میانگین اقلام تعهدی شرکت هایی می باشد که هم عملکرد جاری و هم عملکرد آتی آن ها خوب بوده است.

همچنین اولین ستون از سطر دوم نشان دهنده وضعیت اقلام تعهدی شرکت هایی می باشد که عملکرد آتی آن ها ضعیف ولی عملکرد جاری آن ها خوب بوده است. نتایج بدست آمده برای این شرکت ها حاکی از این است که مدیریت سودآوری سال آتی را از طریق کاهش سود سال جاری، افزایش داده است بطوری که میانگین اقلام تعهدی اختیاری برای این شرکت ها منفی می باشد (۰/۵۳۴-). نهایتاً ستون دوم و سطر دوم نشان دهنده سطح اقلام تعهدی در حالتی می باشد که در آن هم عملکرد جاری و هم عملکرد آتی شرکت ها ضعیف بوده است. در چنین حالتی مدیریت تمایلی به هموارسازی و مدیریت سود از خود نشان نمی دهد. همانطور که در این جدول مشهود است میانگین اقلام تعهدی اختیاری این شرکت ها نزدیک به صفر است (۰/۰۴۱-).

با توجه به آمار توصیفی ارائه شده در جدول ۱، میانگین دوره تصدی مدیرعامل در شرکت های نمونه برابر با ۲/۵ سال بوده و کمترین و بیشترین آن به ترتیب یک سال و شش سال با توجه به بازه زمانی مورد مطالعه می باشد. بررسی روند سالانه این متغیر نیز (نمودار ۳) حاکی از سیر صعودی دوره تصدی سمت مدیر عاملی در شرکت های مورد مطالعه می باشد.

نمودار ۳- روند دوره تصدی مدیرعامل در شرکت های نمونه طی سال های ۱۳۸۵-۱۳۹۰

منبع: یافته های پژوهشگر

۱۰- آزمون نرمال بودن توزیع متغیر وابسته تحقیق

در انجام این تحقیق به منظور تخمین پارامترهای مدل از روش حداقل مربعات معمولی استفاده می گردد. روش حداقل مربعات معمولی بر این فرض استوار است که متغیر وابسته تحقیق دارای توزیع نرمال می باشد و توزیع غیر نرمال آن منجر به تخطی از مفروضات این روش برای تخمین پارامترها می شود. لذا لازم است نرمال بودن توزیع متغیر وابسته تحقیق مورد آزمون قرار گیرد. در این مطالعه این موضوع از طریق آماره جارکیو- برا^{۱۲} مورد بررسی قرار می گیرد. فرض صفر و فرض مقابل در این آزمون به صورت زیر می باشد:

$$\begin{cases} H_0 : Z = N(1,0) \\ H_1 : Z \neq N(1,0) \end{cases}$$

اگر سطح اهمیت آماره این آزمون بیشتر از 0.05 باشد (Prob>.05) فرضیه H_0 مبنی بر نرمال بودن توزیع متغیر پذیرفته می‌شود. نتایج آزمون جارکیو - برا برای متغیر وابسته تحقیق (اقدام تعهدی اختیاری سال جاری) در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳ - نتایج آزمون نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته تحقیق

۰/۰۰۰۴	۱۵/۲۳۹	اقدام تعهدی اختیاری سال جاری (DiscAccrualst)
--------	--------	--

منبع: یافته های پژوهشگر

با توجه به این که سطح اهمیت آماره جارکیو - برا برای این متغیر کمتر از 0.05 می‌باشد (0.000) بنابراین فرضیه H_1 مبنی بر نرمال نبودن توزیع متغیر وابسته تحقیق در سطح اطمینان 95% مورد تأیید قرار می‌گیرد و بیانگر این است که متغیر اقدام تعهدی اختیاری سال جاری از توزیع نرمال برخوردار نمی‌باشد. بنابراین لازم است قبل از آزمون فرضیه ها این متغیر نرمال سازی شوند. در این مطالعه برای نرمال سازی داده ها از تابع انتقال جانسون^{۱۸} بهره گرفته شده که فرآیند نتایج حاصل از آزمون جارکیو - برا بعد از فرآیند نرمالسازی داده ها به شرح جدول ۴ می باشد.

جدول ۴ - نتایج آزمون نرمال بودن توزیع متغیر وابسته تحقیق بعد از فرآیند نرمال سازی

۰/۰۵۳۱	۷/۵۲۸	اقدام تعهدی اختیاری سال جاری (DiscAccrualst)
--------	-------	--

منبع: یافته های پژوهشگر

با توجه به جدول ۴ ، از آنجایی که بعد از نرمال سازی داده ها سطح اهمیت آماره جارکیو - برا به بالاتر از 0.05 افزایش یافته است (0.0531) بنابراین فرضیه H_0 در سطح اطمینان 95% تأیید شده و بیانگر این است که متغیر وابسته تحقیق بعد از فرآیند نرمال سازی، دارای توزیع نرمال می‌باشد.

۱۱- نتایج حاصل از آزمون فرضیه های تحقیق

در این قسمت، مدل تحقیق برآورد شده و آزمون مفروضات آماری مربوط به آن ها شامل بررسی نرمال بودن باقیمانده ها، همسان بودن واریانس باقیمانده ها و استقلال باقیمانده ها همراه با توضیحات و نتایج حاصل از آن ارائه می گردد و سپس به تفسیر نتایج حاصل از آزمون فرضیات به صورت جداگانه پرداخته می شود.

۱۱-۱- برآورد مدل

همان طور که در بخش ۵ اشاره شد در این مطالعه برای آزمون فرضیات تحقیق از مدل (۱) بهره گرفته خواهد شد که یک مدل رگرسیونی بوده و با استفاده از روش داده های پانل برآورد خواهد شد:

$$DiscAccruals_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 DiscAccruals_{i,t-1} + \alpha_2 Age + \alpha_3 Tenure_{i,t} + \alpha_4 Lev_{i,t} + \alpha_5 Size_{i,t} + \alpha_6 Current.Perf_{i,t} + \alpha_7 Future.Perf_{i,t} + \alpha_8 (Current.Perf_{i,t}) * (Future.Perf_{i,t}) + \varepsilon_{i,t}$$

در این مدل برای این که بتوان مشخص نمود که آیا استفاده از روش داده های پانل در برآورد کارآمد خواهد بود یا نه از آزمون چاو و به منظور این که مشخص گردد کدام روش (اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی) جهت برآورد مناسب تر است از آزمون هاسمن استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون ها در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵) نتایج انتخاب الگو برای برآورد مدل (۱) تحقیق

نوع آزمون	آماره آزمون	مقدار آماره آزمون	درجه آزادی	P-Value
آزمون چاو	F	۰/۷۷۹	(۵۲۲،۱۳۳)	۰/۹۵۹۱
آزمون هاسمن	χ^2	-	-	-

منبع: یافته های پژوهشگر

با توجه به نتایج حاصل از آزمون چاو، از آنجایی که مقدار P-Value آزمون چاو بیشتر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۹۵۹۱)، ناهمسانی عرض از مبداءها رد شده و می توان در برآورد مدل از روش داده های ترکیبی استفاده شود. در نتیجه انجام آزمون هاسمن لازم نبوده و مدل بصورت ترکیبی برآورد می شود. در جدول ۶ نتایج حاصل از برآورد مدل و همچنین نتایج مربوط به آماره ها و مفروضات رگرسیون کلاسیک ارائه شده است.

جدول ۶- نتایج برآورد مدل تحقیق

متغیر وابسته: ارقام تعهدی اختیاری سال جاری			
متغیر	ضریب	آماره t	P-Value
ضریب ثابت	۰/۰۵۶۹	۰/۱۳۶	۰/۸۹۱۷
ارقام تعهدی اختیاری سال گذشته	-۰/۱۰۸۵	-۳/۵۸۷	۰/۰۰۰۴
عمر شرکت	۰/۰۴۴۹	۰/۸۱۳	۰/۴۱۶۲
دوره تصدی مدیرعامل	-۰/۰۵۵۲	-۲/۴۴۰	۰/۰۴۱۹
نسبت اهرم مالی	-۰/۲۲۱۳	-۱/۶۹۹	۰/۰۸۹۷
اندازه شرکت	۰/۰۰۴۴	۰/۱۶۶	۰/۸۶۷۵

تعداد مشاهدات: ۶۶۴		متغیر وابسته: اقلام تعهدی اختیاری سال جاری	
P-Value	آماره t	ضریب	متغیر
۰/۰۰۰۰	-۱۵/۲۱۰	-۰/۳۵۴۰	عملکرد جاری شرکت
۰/۰۰۰۰	۱۲/۳۲۰	۰/۳۰۶۹	عملکرد آتی شرکت
۰/۰۲۰۹	-۲/۳۱۶	-۰/۰۲۸۸	عملکرد جاری شرکت × عملکرد آتی شرکت
ضریب تعیین تعدیل شده مدل			
۹/۹۲۵ (۰/۰۵۶۹)	آماره Jarque-Bera (P-Value)	۶۹/۹۱۱ (۰/۰۰۰۰)	آماره F مدل (P-Value)
۱/۹۸۳	آماره Durbin -Watson	۰/۹۵۴ (۰/۴۷۰۴)	آماره Breusch-Pagan (P-Value)

منبع: یافته های پژوهشگر

شکل برآورد شده مدل ها در نرم افزار Eviwes نیز به صورت زیر می باشد:

$$DiscAccruals_{i,t} = -0.1085DiscAccruals_{i,t-1} - 0.0552Tenure_{i,t} - 0.3540Current.Perf_{i,t} + 0.3069Future.Perf_{i,t} - 0.0288(Current.Perf_{i,t}) * (Future.Perf_{i,t})$$

در بررسی معنی دار بودن کلی مدل، با توجه به این که مقدار احتمال (P-VALUE) آماره F از ۰/۰۵ کوچکتر می باشد (۰/۰۰۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کلی مدل ها تایید می شود. ضریب تعیین مدل ها نیز گویای آن است که ۴۵/۴۰ درصد از تغییرات اقلام تعهدی سال جاری شرکت ها (معیاری از مدیریت سود) توسط متغیرهای وارد شده در مدل تبیین می شود. همچنین در بررسی مفروضات رگرسیون کلاسیک نتایج آزمون جارکو- برا گویای آن است که باقیمانده های حاصل از برآورد مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ از توزیع نرمال برخوردار می باشند بطوری که مقدار احتمال (P-VALUE) مربوط به این آزمون بزرگتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۵۶۹). همچنین با توجه به این که مقدار احتمال (P-VALUE) مربوط به آزمون برش- پاگان بیشتر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۴۷۰۴) لذا همسانی واریانس باقیمانده ها تأیید می شود. علاوه بر این از آنجایی که مقدار آماره دوربین واتسن نزدیک به عدد ۲ می باشد (۱/۹۸۳) لذا استقلال باقیمانده های مدل نیز تأیید می شود.

۱۱-۲- نتایج حاصل از آزمون فرضیات تحقیق

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۳، مقدار احتمال (P-Value) آماره t مربوط به متغیر دوره تصدی مدیرعامل کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۱۹۰) و ضریب آن منفی می باشد (۰/۰۵۵۲-) بنابراین می توان گفت بین اقلام تعهدی اختیاری سال جاری به عنوان معیاری از مدیریت سود و دوره تصدی مدیرعامل رابطه

معکوس و رابطه معنی داری وجود دارد بطوری که با افزایش دوره تصدی مدیرعامل از تمایل مدیریت برای بکارگیری اقلام تعهدی اختیاری در سال جاری کاسته شده و گرایش به مدیریت سود کمتر می شود و بالعکس با کاهش دوره تصدی مدیرعامل، بر میزان اقلام تعهدی اختیاری سال جاری شرکت ها افزوده شده و مدیریت سود بیشتری واقع می شود. از طرف دیگر با توجه به جدول ۳، ضریب متغیر عملکرد جاری شرکت منفی ($-0/3540$) و مقدار احتمال (P -Value) آماره t آن کوچکتر از $0/05$ ($0/000$) بوده و ضریب متغیر عملکرد آتی شرکت مثبت ($0/3069$) و مقدار احتمال (P -Value) آماره t آن کوچکتر از $0/05$ ($0/000$) است. بنابراین می توان گفت رابطه معکوسی و معنی داری میان عملکرد جاری شرکت و اقلام تعهدی اختیاری سال جاری وجود داشته و رابطه میان عملکرد آتی شرکت و اقلام تعهدی اختیاری سال جاری مستقیم و معنی دار است. در جدول ۷ خلاصه نتایج تحقیق نشان داده شده است.

جدول ۷- خلاصه نتایج تحقیق

متغیر	ضریب	مقدار آماره t	P-Value	نتیجه آزمون
دوره تصدی مدیرعامل	$-0/0552$	$-2/440$	$0/0419$	تأیید
عملکرد جاری شرکت	$-0/3540$	$-15/210$	$0/0000$	تأیید
عملکرد آتی شرکت	$0/3069$	$12/320$	$0/0000$	تأیید

منبع: یافته های پژوهشگر

۱۲- بحث و نتیجه گیری

نتایج آزمون های آماری تحقیق، حاکی از قبول فرضیه های تحقیق می باشد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه های اصلی و فرعی با توجه به نتایج فوق نشان می دهد که کاهش عملکرد جاری شرکت (عملکرد جاری ضعیف) و افزایش عملکرد آتی آن (عملکرد آتی خوب) منجر به افزایش اقلام تعهدی اختیاری سال جاری شرکت شده و باعث می شود که مدیران شرکت ها سود سال جاری شرکت ها را از طریق اقلام تعهدی اختیاری و انتقال سودهای سال آتی به سال جاری افزایش دهند. عکس این موضوع نیز صادق است بطوری که با افزایش عملکرد جاری شرکت (عملکرد جاری خوب) و کاهش عملکرد آتی آن (عملکرد آتی ضعیف)، میزان اقلام تعهدی اختیاری سال جاری شرکت کاهش یافته و باعث می شود که مدیران شرکت ها سود سال جاری شرکت ها را از طریق اقلام تعهدی اختیاری و انتقال سودهای سال جاری به سال آتی کاهش دهند بنابراین فرضیه های فرعی اول و دوم تحقیق در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته شده و بیانگر این است که اگر عملکرد جاری ضعیف و عملکرد آتی خوب باشد، مدیر عامل به منظور امنیت شغلی انگیزه پیدا می کند سودهای آتی را برای تقویت سود جاری کاهش دهد و اگر عملکرد جاری خوب و عملکرد آتی ضعیف باشد، مدیر عامل به منظور امنیت شغلی انگیزه پیدا می کند سود جاری را برای تقویت سودهای آتی کاهش دهد. با توجه به تأیید هر دو فرضیه فرعی اول و دوم، فرضیه اصلی تحقیق نیز در سطح

اطمینان ۹۵ درصد تأیید شده و گویای آن است که مدیر عامل به منظور افزایش امنیت شغلی خود، عملکرد جاری و آتی را مدیریت می‌کند.

همان گونه که نتایج تحقیق حاضر و تحقیقات انجام شده در زمینه مدیریت سود نشان می‌دهد، در بسیاری از شرکت‌ها، مدیریت سود انجام می‌شود از آن جا که عموماً سرمایه‌گذاران تخصص تحلیل صورت‌های مالی را ندارند و به نمایندگی از آنان تحلیل‌گران مالی این کار را انجام می‌دهند، تحلیل‌گران که در واقع استفاده‌کنندگان اصلی اطلاعات شرکت هستند، با مطالعه و تحلیل صحیح صورت‌ها و اطلاعات مالی، سرمایه‌گذاران را اطلاع‌رسانی کنند، تحلیل‌گران بایستی مشخص کنند که آیا مدیریت سود در شرکت ناشی از دستکارهای مدیریت است و یا در نتیجه فرایندی طبیعی به وجود آمده است. در صورتی که احتمال این که سودها به صورت مصنوعی، مدیریت شده باشند، باید مشخص شود که آیا همان گونه که در کوتاه مدت، نظر سرمایه‌گذار را جلب می‌کنند، در بلندمدت نیز، می‌تواند موثر باشد یا خیر.

فهرست منابع

- ۱) آذر، عادل. منصور مومنی (۱۳۸۹). «آمار و کاربرد آن در مدیریت»، جلد اول، چاپ چهاردهم، انتشارات سمت، تهران.
- ۲) ربیعی، (۱۳۹۰)، "رابطه مدیریت سود با تغییر طبقه بندی اقلام سود عملیاتی"، پایان نامه کارشناسی ارشد- دانشگاه تربیت مدرس.
- ۳) هاشمی، سیدعباس و ولی اله صمدی، (۱۳۸۸)، آثار هموار سازی سود بر محتوای اطلاعاتی آنان در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری، صص ۱۳۰-۱۴۷.
- ۴) پورحیدری، امید و عباس افلاطونی، (۱۳۸۵)، "بررسی انگیزه های هموار سازی سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی های حسابداری، تابستان.
- ۵) محمد کاشانی پور و مهدی یعقوبی، (۱۳۸۵)، "امنیت شغلی و مدیریت سود"، پژوهش نامه علوم انسانی و اجتماعی، صص ۸۳-۱۰۴.
- ۶) مدرس، احمد، زهرا قفقازی و امیر شاکری (۱۳۸۸)، "بررسی انگیزه های مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (مورد صنایع نفتی، شیمیایی و فلزی)"، حسابداری مالی، زمستان، صص ۵۹-۷۸.
- 7) Lanouar Charfeddine, Wided Bouaine (2012), "Income Smoothing and CEO Job Security", Information Management and Business Review Vol. 4, No. 3, PP. 95-106, (ISSN 2220-3796)
- 8) Ahmed, A., Lobo, G. & Zhou, J., (2001), "Job Security and Income Smoothing: An Empirical Test of The Model", Paper Prepared for Presentation at The Annual Meetings of American Accounting Association and The CAAA annual conference.
- 9) Boyer, M. M. & Molina, H. O., (2006), "Career Concerns of Top Executives, Managerial Ownership and CEO Succession", Sauder School of Business Working Paper.
- 10) Defond, M. L. & Park. C. W., (1997), "Smoothing Income in Anticipation of Future Earning", Journal of Accounting and Economic, 1(23), PP.115-139.

- 11) Fudenberg, D. & Tirole, J. ,(1995),"A Theory of Income and Dividend Smoothing Based on Incumbency Rents", Journal of Political Economy, 103, PP.75-93.
- 12) Ronen, J. and S. Sadan, (1981), "Smoothing Income Numbers: Objectives, Means, and Implications", Addison-Wesley Publishing Company.
- 13) Godfrey, J., Mather, P. & Ramsay, A. ,(2003),"Earning and Impression Management in Financial Reports: The Case of CEO Change", ABACUS, 39,PP. 95-123.
- 14) Gordon, M.B Horwitz and p. Meyers ,(1966),"Accounting Measurements and Normal Growth of the Firm", Research in Accounting Measurement. No.23. PP. 223 – 241.
- 15) Watts R. and J. Zimmerman. ,(1986), "Positive Accounting Theory". New Jersey: Prentice Hall.
- 16) McNichols, M. F. ,(2000)," Research Design Issues in Earnings Management Studies", Journal of Accounting and Public Policy 19 (4-5): 313–45.
- 17) White, G.I., A.C. Sondhi and D. Fried. ,(1998), "The Analysis and Use of Financial Statements", JohnWiley and Sons,Inc.
- 18) Melkon, A. ,(1995), "Additional Evidence On Bonus Plans and Income Management", Journal of Accounting and Economics, 19,PP. 2-28.
- 19) Cushing, S. ,(1988), "An Explanation for Accounting Income Smoothing", Journal of Accounting Research, 26, PP. 127-143.
- 20) Ang, J., Cole, R. & Lin, J. ,(2009)," Agency Costs and Ownership Structure", The Journal of Finance, 55,PP. 81-106.
- 21) Fun, Y,A,Barua, W.S,Cready, W.B,Thomas,(2010),"Managing Earnings Using Classification Shifting: Evidence from Quarterly Special Items", The Accounting Review, Vol.5, No.4, 2010, PP. 1303–1323.
- 22) Imhoff E. Jr, Thomas J. (1994)," Accounting Quality. In Asset Valuation. Stephen A. Butler, ed.", The Center for Economic and Management Research, The University of Oklahoma, PP. 25-53.
- 23) Scott, William R., (2003), "Financial Accounting Theory", Third Edition. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall

یادداشت‌ها

¹ Charfeddine and Bouaine

² Scott

³ Cushing

⁴ Dasher and Malcom

⁵ Gordon

⁶ Imhoff

⁷ Ronen & Sadon

⁸ Eckel

⁹ Dharan

¹⁰ Hepworth

¹¹ Mc Nichols

¹² Jonse

¹³ Zimmerman & Watts

¹⁴ Mard and Marsat

¹⁵ Wilson M. and Wang L.W.

¹⁶ Charfeddine and Bouaine

¹⁷ Jarque - Bera

¹⁸ Johnson Transformation